

Arbetsmarknad, utbildningsval och möjligheter på landsbygden

Den lokala kontextens relationer till metrocentrisk skolpolitik

Dennis Beach & Elisabet Öhrn

LABOUR MARKET, EDUCATIONAL CHOICES AND OPPORTUNITIES IN RURAL AREAS: THE LOCAL CONTEXT AND ITS RELATIONS TO METRO-CENTRIC SCHOOL POLICY. Two tendencies in research and policy on youth and education are firstly a general focus on urban contexts and their differences, and secondly a presentation of the non-urban as uniform. Based on a research project on rural young people and their education, we draw attention to these tendencies as problematic, before then discussing some similarities and differences between young people's lives and education in different rural contexts. The variation in education materialisation and experience is significant between places outside cities as educational and career choices do not follow the same lines everywhere but are affected by spatial features connected to labour markets (economic production factors) and population flows (culture and demography) within societies, regions, ecology and geology, nations and also globally (environmental factors).

Keywords: rural education, metrocentricity, economy, local labour-markets.

Introduktion

Det finns påtagligt lite forskning om utbildning på landsbygden (Öhrn & Weiner, 2017). Detta är ett generellt internationellt mönster som dock ibland beskrivits som särskilt markant i Sverige (Hargreaves,

Dennis Beach är professor i pedagogik vid institution för pedagogik och specialpedagogik på Göteborgs universitet samt vid akademien för bibliotek, information, pedagogik och IT, Högskolan i Borås. E-post: dennis.beach@hb.se
Elisabet Öhrn är professor i pedagogik vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet. E-post: elisabet.ohrn@gu.se

Kvalsund & Galton, 2009). Inom både forskning och policy märks en metrocentricitet (Farrugia, 2014), som innebär att staden utgör normen och döljer de problem som finns i andra kontexter. Till de mer specifika rurala utbildningsproblemen hör avfolkning och skolnedläggelse (Åberg-Bengtsson, 2009) och bland de med accentuerad betydelse märks svårigheter att rekrytera och behålla skolpersonal (Gordon, 2007). Det låga arbetskraftsöverskottet innebär att andra former av flexibilitet måste byggas in i skolan för att upprätthålla undervisningen inom alla ämnen och områden (Beach & Vigo Arrazola, 2020).

Friskole- och marknadsreformer inom utbildningssektorn har också fått ett annat genomslag i rurala områden än i urbana. De har fört med sig ett brett skolutbud i städerna, medan antalet skolor i avlägsna landsbygdsområden har minskat (Fjellman, 2019). Som Lundahl (2017) konstaterar är det urban ungdom från resursstarka hem som förmår dra nytta av reformerna. Hon pekar på två grupper av förlorare i marknadiseringens spår; urban ungdom från mindre resursstarka hem samt rural ungdom. I många rurala miljöer finns därtill minskade möjligheter till arbete och det finns en relativt hög fattigdomsfrekvens i icke-storstadsområden, med högre nivåer av individer som varken arbetar eller går i utbildning (Haley, 2017). Landsbygden erbjuder förstås också tillgångar och forskningen pekar ofta på sådant som social sammanhållning och solidaritet (till exempel Beach & Vigo Arrazola, 2020). Både ungdomar och äldre framhåller som centrala värden i livet på landsbygden trygghet, gemenskap, tillgången till naturen och att 'alla känner alla' (Rye, 2006). Det finns en utbredd tilltro till skolan som central för bygdens fort- och överlevnad (Marklund, 2000) och oron för skolnedläggelse märks ofta i mediabevakningen. Men villkoren för lokala skolor och hur de överlever varierar, vilket noteras också i andra nationella kontexter (Bagley & Hillyard, 2014; Beach and Vigo Arrazola, 2020; Corbett, 2015; Corbett & Forsey, 2017; McShane & Smarick, 2018).

Metrocentriciteten innebär förutom tystnaden om icke-urbana sammanhang också tendenser till endimensionell framställning av landsbygden (Bagley & Hillyard, 2014; Corbett, 2015), ofta som kontast till staden, antingen som en vacker idyll eller en fattig, åldrande plats (Forsberg, Lundmark & Stenbacka, 2012). Men det finns förstås – liksom i storstadsområden – strukturella variationer inom och mellan olika slags platser, med varierande materiella och sociala villkor både nu och historiskt.

En studie om rural utbildning

Nedan tar vi oss an frågor om utbildning i landsbygd genom att diskutera några likheter och skillnader mellan ungas utbildningserfarenheter, -val och -möjligheter i sex svenska rurala områden. Det sker med avstamp i ett forskningsprojekt om utbildning på landsbygden¹ – och rapporteringen i Öhrn & Beach (2019, Red) - med kontextualisering i annan forskning och debatt inom fältet.

Syftet med forskningsprojektet ifråga var att bidra med kunskap om ungdomars villkor, delaktighet och inflytande i olika rurala kontexter. Centrala frågor avsåg hur ungdomar ser på den egna platsen, sin utbildning och sina möjligheter nu och framgent, hur undervisningen relaterar till den lokala omgivningen och hur den adresserar ungas möjligheter till arbete och social delaktighet.

Teoretiskt utgår projektets design och analys från Doreen Massey (1994/2013) som betonat vikten av olika materiella och sociala praktiker för lokal utveckling, och att skillnader i den nya globala ekonomins lokala yttringar är centrala. Med avstamp i detta gjordes urvalet av rurala omgivningar så att både glesbygd (enligt SKL, 2011) och de/industrialiserade småorter inkluderades, det vill säga miljöer med olika historiska och samtida kapitalrelationer och arbetsdelning.

Den använda klassifikationen från 2011 skiljer sig från SKL:s senare indelning (2017), vilken definierar kommuner som (a) Storstäder och storstadsnära kommuner, (b) Större städer och kommuner nära större stad, (c) Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner. Grupp c har fyra indelningar, (i) Mindre stad/tätort, (ii) Pendlingskommun nära mindre stad/tätort, (iii) Landsbygdskommun, (iv) Landsbygdskommun med besöksnäring. Jämförs denna med SKL-definitionen (2011) som användes vid vårt urval av kommuner, gjordes det från grupperingen (c) i-iv. För att minska risken för ensartade representationer av landsbygd (se till exempel Bagley & Hillyard, 2014) gjordes därtill urvalet så att det kom att inkludera både norra och södra Sverige, med såväl inland som kustområden.

Totalt ingår sex skolor från olika slags rurala omgivningar, med en klass i årskurs 9 (eller om det inte fanns, en klass från årskurs 8) från var och en. Studien genomfördes som en etnografi, med observationer i klassrum, skola och det omgivande samhället, fältsamtal med lärare och elever samt formella elevintervjuer. Materialets kärna utgörs av 340 timmars klassrumsobservationer i årskurs 8 och 9, samtal med lärare och elever samt formella intervjuer med 136 elever, jämnt fördelade över kategorierna flickor och pojkar.

Studiens övergripande resultat liksom ingående analyser av lokala skolor/orter och enskilda teman har redovisats i olika texter

(till exempel Beach, Johansson, Öhrn, Rönnlund & Rosvall, 2019; Johansson, 2017; Rosvall, 2017; Rönnlund, 2020; Öhrn & Beach, 2019). Utifrån dessa väljer vi att i den här texten fokusera några centrala teman som rör lokala produktionsrelationer, social struktur och utbildningsorganisation, för att diskutera hur unga människor i olika rurala kontexter resonerar om sin framtid, sin lokala omgivning och dess relationer till andra (urbana) platser.

Lokal arbetsmarknad och utbildningsutbud

Avindustrialisering och brist på ekonomiska möjligheter innebär en ond cirkel för landsbygdssamhällen (Corbett & Forsey, 2017). Ungdomar flyttar till städer med bättre möjligheter till anställning, den lokala arbetsmarknaden tappar ytterligare potentiell arbetskraft, färre företag är villiga att flytta in och befintliga företag stänger. Det är därför knappast förvånande att såväl lärare som elever och deras vårdnadshavare anger att det är viktigt att landsbygdsskolor förbereder de unga för en föränderlig arbetsmarknad (Rosvall, 2019; Rosvall & Rönnlund, 2019). Tidigare forskning visar att gymnasielärare vill att deras skolor skall erbjuda ett brett utbud av kurser, från avancerade teoretiska till yrkesförberedande utbildningar, men det är svårt för elever att få tillgång till en sådan variation inom rimligt pendelavstånd (Fjellman, 2019). Ännu värre är dessa problem på högskolenivå (Haley, 2017), trots en regional högskolepolitik som sedan 1960-talet argumenterat för att människor utanför storstadsområden skall få tillgång till högre utbildning (Agevall & Olofsson, 2019).

Den industriella utvecklingen har varit en betydande faktor i regioners framväxt och ekonomi, och dess effekter har ibland varit dramatiska för utbildningsutbud och människors relationer till detsamma (Stenbacka, 2012). Graden av penetration, typ och koncentration av produktionsrelationer och -former varierar mellan olika regioner och befolkningen i olika områden har rört sig in och ut i relation till detta flöde (Cedering, 2012; Haley, 2017). I vår studie fanns stora skillnader i elevers reflektioner över sina framtida utbildningsplaner beroende på vilken typ av område de levde i (se även Forslund, 1998), men två förhållanden framstod genomgående som viktiga:

- Den lokala arbetsmarknaden beaktades och nämndes i relation till de ungas val att stanna eller lämna platsen de bodde och/eller hade växt upp på
- De övergripande möjligheterna till inkomst och trygghet på platsen beaktades när de unga diskuterade framtida alternativ

Möjligheterna till en framtid med säker anställning och inkomst är viktig för ungas utbildningsval. Sådana utsikter är påtagligt osäkra på vissa platser som vi besökte och ändå uttryckte de unga ofta att de skulle vilja stanna på sin hemort eller återvända vid någon senare tidpunkt (Beach, Johansson, Öhrn, Rönnlund & Rosvall, 2019). Om det inte gick ville de ofta åtminstone kunna upprätthålla regelbundna kontakter och relationer till platsen och människorna där (Johansson, 2019; Rosvall & Rönnlund, 2019). Till skillnad från media som återkommande fokuserar på unga landsbygdsboendes önskan att komma därifrån², pekar alltså våra intervjuer på att valet att flytta är långt ifrån självklart. Detta stöds av annan aktuell forskning; Uddbäck (2021) understryker att de unga vuxna i den småort hon besökt överväger sina framtida möjligheter i relation till den lokala arbetsmarknaden. Hon konstaterar också att det finns ett lokalt värdesystem som lyfter andra tillgångar – som platslojalitet och skötsamhet – vilka ställs mot de framställda fördelarna med att flytta. Som i våra intervjuer (till exempel Johansson, 2019), visar det sig att även unga som talar om att flytta ofta uttrycker en vilja att återvända till orten, exempelvis i samband med familjebildning.

Social bakgrund och ekonomi

Många ungdomar i studien talade alltså om att de ville stanna eller återvända efter att ha skaffat sig en utbildning på annan ort om de kunde, men det fanns också variationer relaterade till föräldrars yrke och utbildning (Rönnlund, 2019). Samtidigt diskuterades inte social bakgrund eller social klass explicit som viktiga för val och beteenden. Klasstillhörighet eller med detta centralt sammanhängande förhållanden (som olika gruppers ekonomi, yrke och utbildning) nämndes inte explicit av ungdomarna och var därmed inte närvarande på det sätt som vi kunnat se i urbanforskningen (till exempel Öhrn, 2011). Däremot lyftes på flera orter föreställningar om centrum och periferi, det vill säga mellan de som bor i centralorten/samhället och utanför (Johansson, 2019; Rönnlund & Rosvall, 2019; även Haley, 2017).

Detta innebär inte att klassrelationer kan sägas sakna relevans för studiens lärare och elever. Ekonomins centralitet visar sig till exempel tydligt i de ungas berättelser om kommande studie- och yrkesval (se Beach et al., 2019; Rönnlund, 2019). Studiens unga hade bara i ett fall tillgång till en bred uppsättning nationella gymnasieprogram i den egna kommunen. I hälften av kommunerna fanns ingen gymnasieskola över huvud taget. För de som önskade utbildning stod därmed valet

mellan att välja någon av de befintliga programmen, pendla eller – om avståndet till studieorten blev för stort – flytta. Det senare innebar potentiellt betydande kostnader för familjen och utbildningsvalet kom därmed att kopplas nära till ekonomin. Det fanns alltså en påtaglig ekonomisk dimension i valet av gymnasieutbildning. I en del fall blev också relationen till socialt kapital tydlig, som en fråga om släktingar/vänner eventuellt kunde bidra med logi för en studerande. Här som i andra icke-urbana miljöer (Holm, 2008) visade sig släktskap också generellt inverka på den egna positioneringen; familj, släkt och historiska anknytningar till platsen har betydelse. De unga talar ofta om att 'alla känner alla', men hur väl det stämmer hör också samman med hur integrerade olika personer och grupper är på platsen (Johansson, 2019). Den relativt nyinflyttade har inte samma förankring, sociala nätverk och den slags lokaliserade kapital (Corbett, 2007; Moilanen, 2012) som ungdomar har som växt upp på orten. Ett sådant kapital med tillgång till sociala nätverk blir viktigt för att få arbete på orten men är i den meningen också begränsat, eftersom det har lågt bytesvärde utanför det lokala sammanhanget (se även Uddbäck, 2021).

Social struktur och motsättning

När storstädernas unga talar om åtskillnaden mellan 'vi' och 'dom' finns ofta hänvisningar till social bakgrund – ibland formulerad explicit som klass, ibland mera vagt eller i termer av till exempel svenskhet – men med ekonomiskt kapital som en tydlig ingrediens och själva delningen som central för förståelsen av den sociala omgivningen (Öhrn, 2011). Denna hänvisning till social bakgrund finner vi alltså inte explicit bland de unga som vi intervjuat i rurala områden. Att klass eller social bakgrund inte lyfts explicit på samma sätt i rurala miljöer som i urbana, har ibland diskuterats som en fråga om att sociala skillnader blir mindre synliga på landsbygden än i (stor)städerna, där till exempel bostadssegregationen gör att delningen mellan olika grupper och deras villkor blir påtaglig (Rosvall, 2017; Öhrn, 2012). Därtill kommer att en del av stadens sociala variation helt enkelt saknas i rurala miljöer. Det har ofta påpekats att utbildningsberoendet i de/industrialiserade områden ökat när industriarbeten och okvalificerade arbeten försvunnit (till exempel Corbett & Forsey, 2017; Weis, 1990). En annan förändring sker med den nedläggning av skolor och vårdinstanser som pågår i Sverige med åtföljande reduktion av vissa högskoleutbildade, historiskt synliga grupper som lärare och läkare/sköterskor. Landsbygdsbefolkning kan i det avseendet sägas bli mindre

heterogen. De ägande, mer välbärgade och utbildade skikten finns i större utsträckning i städerna.

Den centrala sociala maktrelation som lyfts i termer av 'vi' och 'dom' av de unga landsbygdsbor som vi intervjuat rör alltså inte *lokala* sociala relationer utan motsättningar mellan (stor)staden och andra (Öhrn & Beach, 2019; se också Corbett, 2015). Relationen beskrivs ofta i termer av skilda livsstilar och värden, men också genom att de viktiga institutioner och beslutsfattare som styr lagar och förordningar är placerade i staden. Beskrivningar rör att politiker och stadsfolk i gemen saknar insikt i och kunskap om hur det är att bo på landsbygden. Här finns en metrocentrisk kritik formulerad både mot stadsboendes romantisering och okunskap om naturen, och deras bristande förståelse av de krävande materiella (ekonomiska) villkor som det rurala livet innebär. Samtidigt är det i staden det sätts regler och lagar för de boende på landsbygden.

Denna metrocentriska kritik visar sig tydligt i studiens glesbygdsskolor. I skolorna i de/industrialiserade småorter märks en annan relation till staden. Också denna är central för hur den egna platsen positioneras, men den sker med andra förtecken som betonar platsens anknäring till storstäder och globala sammanhang. Här märks hur betydelsen av avstånd till storstaden tonas ner – till exempel genom att Stockholm beskrivs som 'bara en timma bort med flyg' – och hur undervisningen återkommande betonar att identitet inte tydligt är knuten till lokal plats utan att alla är världsmedborgare (Beach et al., 2018). Det är beskrivningar som relaterar till staden som positiv men där den egna orten inte ges något tydligt egenvärde i relationen.

Framhållandet av den egna platsens närhet till staden och de globala (urbana) sammanhangen i de/industrialiserade småorter kan ses utifrån deras historiska positionering. Bruksorterna har en stark framskrivning i den tidiga industrialismen. De var, som Agnidakis (2013) skriver, platser som vävdes samman med en framgångsrik industriell verksamhet, som dog under 1970-talets lågkonjunktur. Som han visar är de historiska relationerna dock alltså närvarande: "Industrin må ha förlorat mycket av sin ekonomiska betydelse på dessa orter, men det råder föga tvivel om att den fortsatt fylla en kulturell sådan bland en majoritet av deras invånare" (Agnidakis 2013, s 37). I Agnidakis studie av svenska bruksorter visar det sig bland annat i att lokal arbetarbakgrund anses generera en särskild platsgenuinitet och att betydelsefulla platser för samtida lokal tillhörighet historiskt var platser för ortens arbetarbefolkning. I den meningen kan historiskt klassade relationer sägas visa sig i senare förståelser av lokal identitet.

Den förändrade lokala (ekonomiska/arbetsmarknads-) strukturen relaterar också till det vidare nationella sammanhanget. Massey

(1994/2013, s 169) skriver att ”The identity of a place ... derives, in large part, precisely from the specificity of its interactions with ‘the outside’”, och hur de små industriorternas historia knyter an till de urbana produktionsverksamheterna. Utifrån denna historiskt viktiga position i den industriella framväxten kan vi också se framhållandet av den samtida närheten till storstaden och världen. För glesbygden är det annorlunda. Den har förvisso i hög grad berörts av urbanisering och urbaniseringspolitik, men dess identitet har inte vilat på en erkänd position i relation till densamma (se även Corbett & Forsey, 2017). Det som framhålls i glesbygdsskolornas undervisning om såväl historien som samtiden är de lokala materiella och sociala naturtillgångarna. Till det nationella osynliggörandet och den lokala bristen på kontroll över dessa knyts också kritiken mot den urbana makten.

Sociala värden

Framställningen av motsättningen mellan lantliga ’vi’ och urbana ’andra’ visar sig också i specifika lokala värden. Dit hör beskrivningar av landsbygdens gemenskap och sociala närhet, liksom av den omgivande naturen. Här finns uppskattande beskrivningar av vacker natur och möjligheter till bra fritidsverksamheter. I rural forskning nämns ofta de boendes uppskattning av naturen (till exempel Neal, 2002), men i motsats till en del annan forskning (till exempel Leyshon, 2008) sker det i den undervisning vi observerat och bland de unga vi intervjuat inte genom en romantisering av naturen. Som framgår ovan är en sådan hållning snarast något som tillskrivs stadsboende och relaterar till deras förmodade okunskap om naturen och livet nära denna.

Såväl ungdomar som undervisningen i glesbygdsskolorna framhåller den egna omgivningen – med naturen och naturtillgångarna – som väsentlig både för dem som bor där och för nationen i stort. I den meningen representerar den såväl materiella som kulturella värden. Lokala tillgångar aktualiseras också konkret i undervisningen, till exempel i diskussioner om social och materiell hållbarhet och i arbetsuppgifter i samhälls- och naturvetenskap.

Lokala relationer, såväl historiska som nutida, adresseras också i undervisningen på sätt som skiljer sig från vad vi vanligen finner i stadsskolor (se Öhrn & Beach, 2019). Det är dock en kontextualisering som privilegierar vissa teman och kategorier framför andra. Det var till exempel företrädesvis manliga mellanskiktspersoner (som läkare) och industriägare som skiljdes ut i beskrivningarna. Där fanns också tystnader som liknar dem som noteras i urban undervisning (till

exempel Schwartz, 2013) om sociala konflikter, klassmotsättningar och etniska relationer. Till exempel var samisk historia ofta påtagligt frånvarande, också i skolor med närhet till samiska områden och med samiska elever, historiskt välkända klassrelaterade konflikter nämndes inte när tidsperioden behandlades och den stora migrationen till Sverige vid tiden för studien nämndes sällan trots att både lärare och unga i andra sammanhang talade om den. Sammantaget kan vi alltså säga att det fanns en kontextualisering av undervisningen i sociala relationer och den lokala omgivningen som kan tänkas ha gynnat en medvetenhet om förhållanden i en rural position, men att det inte finns anledning att tro den om att fostra en bredare kritisk förståelse.

Diskussion

Variationen mellan platser utanför städerna är stor och utbildnings- och yrkesval följer inte samma linjer. Val görs på en lokal plats, platser är olika och en analys av utbildningsval, möjlighet och utfall på landsbygden behöver ta hänsyn till arbetsmarknader och befolkningsströmmar inom samhällen, regioner, nationer och även globalt. Intensiteten i å den ena sidan förflutna eller nuvarande produktionsförhållandena och å den andra, om dessa produktionsanordningar är växande, vitala och stabila, eller trytande, har betydelse för befolkningssammansättning, fördelning och utbildningsutbud på en ort (Beach & Öhrn, 2021; Corbett & Forsey, 2017).

Dessa slutsatser kan dras av så väl nationell som internationell forskning (Beach & Vigo Arrazola, 2020). Annat vore förstås svårt att tänka sig. Naturkapital, friluftsmöjligheter och naturens skönhet är sådant som nämns på de platser vi studerat. Dessa är viktiga, men det finns förhållanden som behöver diskuteras särskilt noga och problematiseras specifikt relativt olika rumsliga egenskaper kopplade till arbetsmarknader (ekonomiska produktionsfaktorer) och befolkningsflöden (kultur och demografi) inom samhällen, regioner, ekologi och geologi (geografiska miljöfaktorer) i relation till utbildningsutbud och jämlikhet inom och mellan olika skolor.

Ett betydande problem är just det metrocentriska politiska arvet och dess hegemoni, för när staden är normen för förståelse, kommer de problem som finns i andra sammanhang att hamna i skymundan. Att bryta den metrocentriska politiska hegemonin är därför i grunden avgörande för vitaliteten och jämlikheten i de utbildningsmöjligheter som olika landsbygdssamhällen erbjuder, även om lokala skolor (som de vi besökt) kan göra visst lokalt motstånd på egen hand.

Det finns en framträdande politisk diskurs om värdet av framtida arbetskraft i landsbygd och mindre samhällen, men den faktiska relationen till existerande utbildnings- och arbetsmarknad för ungdomar och deras familjer är otydlig (Fjellman, 2019). Det kan vara svårt för landsbygdens unga att föreställa sig karriärer som i huvudsak är osynliga för dem. Även om det finns ett tryck på att stanna i skolan och slutföra en gymnasieutbildning, eftergymnasial utbildning eller högre utbildning, är länken till faktiska karriärer som de unga kan se och föreställa sig problematisk.

Geografisk plats har fått ökad betydelse för hur skolval konkretiseras för olika elevgrupper. Rörlighet är nödvändig men möjligheter är begränsade och detta ger upphov till differentierade mobiliseringar (Corbett & Forsey, 2017; Fjellman, 2019). Skolvalet mellan olika pedagogiska alternativ är väsentligen ett storstadsfenomen. Val av utbildning på landsbygden är kopplat både till elevers sociala bakgrund och till långt färre valmöjligheter jämfört med urbana områden. Ytterligare forskning behövs om hur val av yrke och utbildning ser ut i olika kontexter och hur den snabbt föränderliga efterfrågan på arbetskraft inverkar på framtida karriärbanor för ungdomar på landsbygden idag (Corbett & Forsey, 2017; Haley, 2017). Det vi kan säga är att samtidens decentralisering, privatisering och skapandet av utbildningsmarknader och konkurrens, inte gynnar landsbygdens unga. Istället har de lagt nya ojämlikheter till de befintliga mönstren av social och kulturell skillnad inom utbildning i samhällen på landsbygden och mellan landsbygdsområden och urbana områden.

Noter

1. Landsbygdens unga. Utbildning, plats och delaktighet”, Vetenskapsrådet 2013-2142, 2014–2017.
2. Se till exempel <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/fler-flyttar-till-storstader>, hämtad 210319.

Referenser

Agevall, Ola & Olofsson, Gunnar (2019): Den högre utbildningens professionella fält. I Thomas Brante, Kerstin Svensson & Lennart G. Svensson, red.: *Det professionella landskapets framväxt*, s 55-146. Lund: Studentlitteratur.

- Agnidakis, Paul (2013): *Rätten till platsen. Tillhörighet och samhörighet i två lokala industrisambällen under omvandling*. Höör: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Bagley, Carl & Hillyard, Sam (2014): Rural schools, social capital and the Big society: A theoretical and empirical exposition. *British Educational Research Journal*, 40(1), 63–78.
- Beach, Dennis; From, Tuuli; Johansson, Monica & Öhrn, Elisabet (2018): Educational and spatial justice in rural and urban areas in three Nordic countries: A meta-ethnographic analysis. *Education Inquiry*, 9(1), 4–21.
- Beach, Dennis; Johansson, Monica; Öhrn, Elisabet; Rönnlund, Maria & Rosvall, Per-Åke (2019): Rurality and local values in rural communities and schools, *European Educational Research Journal*, 18(1), 19–33.
- Beach, Dennis & Vigo Arrazola, Begoña (2020): Community and the education market: A cross-national comparative analysis of ethnographies of education inclusion and involvement in rural schools in Spain and Sweden. *Journal of Rural Studies*, 77(2), 199–207.
- Beach, Dennis & Öhrn, Elisabet (2021): Using rural frameworks and research to develop understandings of educational justice and equity across socio-spatial settings. I Phillip Roberts & Melyssa Fuqua, red.,: *Ruraling Education Research*, s 77-90. Singapore: Springer.
- Cedering, Magdalena (2012): *Skolnedläggningar på landsbygden. Konsekvenser för vardagsliv och lokalsamhälle*. Licentiatsavhandling. Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.
- Corbett, Michael (2007): *Learning to Leave: The Irony of Schooling in a Coastal Community*. Halifax: Fernwood Books.
- Corbett, Michael (2015): Towards a rural sociological imagination: Ethnography and schooling in mobile modernity. *Ethnography and Education*, 10(3), 263–277.
- Corbett Michael & Forsey, Martin (2017): Rural youth out-migration and education: Challenges to aspirations discourse in mobile modernity. *Discourse* 38(3), 429–444.
- Erikson, Robert & Jonsson, Jan O (1998): Social origin as an interest bearing asset: Family background and labour market rewards among employees in Sweden. *Acta Sociologica*, 41(1), 19–36.
- Farrugia, David (2014): Towards a spatialised youth sociology: The rural and the urban in times of change. *Journal of Youth Studies*, 17(3), 293–307.

- Fjellman, Anna-Maria (2019): *School Choice, Space and the Geography of Marketization: Analyses of Educational Restructuring in Upper Secondary Education in Sweden*. Doktorsavhandling. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Forsberg, Gunnel; Lundmark, Mats & Stenbacka, Susanne (2012): *Demografiska myter: Föreställningar om landsbygden – mer myter än faktiska fakta*. Stockholm: Öhrlings PwC.
- Gordon, Tuula (2007): Urban citizenship. I William Pink & George Noblit, red.: *International Handbook of Urban Education*, s 447–462. Dordrecht: Springer.
- Haley, Aimee (2017): *Geographical Mobility of the Tertiary Educated – Perspectives from Education and Social Space*. Doktorsavhandling. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Hargreaves, Linda; Kvalsund, Rune & Galton, Maurice (2009): Reviews of research on rural schools and their communities in British and Nordic countries: Analytical perspectives and cultural mening. *International Journal of Educational Research*, 48(2), 80–88.
- Holm, Ann-Sofie (2008): *Relationer i skolan. En studie av femininiteter och maskuliniteter i år 9*. Doktorsavhandling. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Johansson, Monica (2017): ‘Yes, the power is in the town’: An ethnographic study of student participation in a rural Swedish secondary school. *Australian and International Journal of Rural Education*, 27(2), 61–76.
- Johansson, Monica (2019): Places and schools in times of demographic change. I Elisabet Öhrn & Dennis Beach, red.: *Young People’s Life and Schooling in Rural Areas*, s 83–103. London: Tufnell Press.
- Leyshon, Michael (2008): The betweenness of being rural youth: Inclusive and exclusive lifestyles. *Social and Cultural Geography*, 9(1), 1–26.
- Lundahl, Lisbeth (2017): Marketization of the urban educational space. I William Pink & George Noblit, red.: *Second International Handbook of Urban Education*, s 671–693. Schweiz: Springer.
- McShane, Michael & Smarick, Andy (red.) (2018): *No Longer Forgotten: The Triumphs and Struggles of Rural Education in America*. Washington: Rowman & Littlefield Publishers.
- Marklund, Ingrid (2000): *Skolan mitt i byn*. Östersund: Glesbygdsverket.

- Massey, Doreen (1994/2013): *Space, Place and Gender*. Cambridge: Polity Press.
- Moilanen, Mikko (2012): 'Job is where the heart is? An analysis of geographical labour mobility among young adults'. I Unn-Doris Bæck & Gry Paulgaard, red.: *Rural Futures?* s 83–102. Stamsund/Oslo: Orkana Akademisk.
- Neal, Sarah (2002): Rural landscapes, representations and racism: Examining multicultural citizenship and policy-making in the English countryside. *Ethnic and Racial Studies*, 25(3), 442–461.
- Rosvall, Per-Åke (2017): Understanding career development amongst immigrant youth in a rural place. *Intercultural Education*, 28(6), 523–542.
- Rosvall, Per-Åke (2019): 'The local place' in the pedagogic practices. I Elisabet Öhrn & Dennis Beach, red.: *Young People's Life and Schooling in Rural Areas*, s 45–64. London: Tufnell Press.
- Rosvall, Per-Åke & Rönnlund, Maria (2019): Young people talk about their 'rural' place: A rural idyll? I Elisabet Öhrn & Dennis Beach, red.: *Young People's Life and Schooling in Rural Areas*, s 22–44. London: Tufnell Press.
- Rye, Johan Fredrik (2006): Rural youths' images of the rural, *Journal of Rural Studies* 22(4), 409–421.
- Rönnlund, Maria (2019): Careers, agency and place. Rural students reflect on their future. I Elisabet Öhrn & Dennis Beach, red.: *Young People's Life and Schooling in Rural Areas*, s 65–82. London: Tufnell Press.
- Rönnlund, Maria & Rosvall, Per-Åke (2019): Reproduction of social relations in rural schools and communities. I Elisabet Öhrn & Dennis Beach, red.: *Young People's Life and Schooling in Rural Areas*, s 104–120. London: Tufnell Press.
- Rönnlund, Maria, (2020): 'I love this place, but I won't stay': Identification with place and imagined spatial futures among youth living in rural areas in Sweden, *Young*, 28(2), 123–137
- Schwartz, Anneli (2013): *Pedagogik, plats och relationer. En etnografisk studie om en skola i förorten*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- SKL (2011): *Kommungruppsindelning 2011*. Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
- Stenbacka, Susanne (2012): The rural intervening in the lives of internal and international migrants. I Charlotta Hedberg & Renato Miguel Do Carmo, red.: '*Translocal Ruralism*': *Mobility and Connectivity in European Rural Spaces*, s 55–72. Springer.

- Uddbäck, Hanna (2021): *Att stanna kvar. Arbete, plats och mobilitet i småstaden*. Doktorsavhandling. Göteborg universitet: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap.
- Weis, Lois (1990): *Working Class without Work. High School Students in a De-industrializing Economy*. New York: Routledge.
- Åberg-Bengtsson, Lisbeth (2009): The smaller the better? A review of research on small rural school in Sweden, *International Journal of Educational Research*, 48(2), 100–108.
- Öhrn, Elisabet (2011): Class and ethnicity at work. Segregation and conflict in a Swedish secondary school, *Education Inquiry*, 2(2), 345–355.
- Öhrn, Elisabet (2012): Urban education and segregation: the responses from young people, *European Educational Research Journal*, 11(1), 45–57.
- Öhrn, Elisabet & Beach, Dennis (red.) (2019): *Young People's Life and Schooling in Rural Areas*. London: Tufnell Press.
- Öhrn, Elisabet & Weiner, Gaby (2017): Urban education in the Nordic countries: Section editors' introduction. I William Pink & George Noblit, red.: *Second International Handbook of Urban Education*, s 649–669. Switzerland: Springer.